

Sygn. akt VII U 317/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Michalska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 6 lipca 2022 r. w Warszawie

sprawy D. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o kapitał początkowy

na skutek odwołania D. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 30 grudnia 2021 roku

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

D. B. 3 lutego 2022 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 30 grudnia 2021 r., znak: (...)(...). Odwołujący wniósł o uzupełnienie zaskarżonej decyzji o niezbędne dokumenty i wyliczenia, ponieważ w jego ocenie nie zawiera ona załącznika, który został powołany w punkcie III.1. Ubezpieczony wskazał, że z treści pisma wynika, iż załącznik zawiera wyliczenie wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego w wymiarze 56,47% (odwołanie z 3 lutego 2022 r., k. 3 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy wskazał, że do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego i wysokości tej podstawy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych obejmujących okres od 1 stycznia 1984 r. do 31 grudnia 1993 r., co dało wymiar 56,47%.

W jego ocenie do ustalenia kapitału początkowego uwzględniono załączone przez ubezpieczonego dokumenty i poświadczenia dokonane we własnym zakresie. ZUS zaznaczył, że przy piśmie z 11 lutego 2022 r. przekazał odwołującemu wydruk obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (odpowiedź na odwołanie z 24 marca 2022 r., k. 5 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. B. 7 lipca 1982 r. ukończył studia na wydziale (...) Politechniki (...), na które uczęszczał w okresie od 1 października 1976 r. do 7 lipca 1982 r. (zaświadczenie z 29 sierpnia 2019 r., a. r.).

W kolejnych latach odwołujący zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) (...) (...) w W. w okresie od 13 września 1982 r. do 30 czerwca 1984 r. w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym na stanowisku elektromontera od 13 września 1982 r. do 30 kwietnia 1983 r. oraz specjalisty ds. robót regulacyjno-pomiarowych od 1 maja 1983 r. do 30 czerwca 1984 r. (świadectwo pracy z 10 września 1991 r., a. r.).

Odwołujący od 1 sierpnia 1984 r. rozpoczął prowadzenie własnej działalności gospodarczej pod firmami (...), (...), (...) oraz (...), którą zakończył 14 marca 2018 r. (potwierdzenia ubezpieczenia osób opłacających składki i osób z nimi współpracujących z 12 września 2019 r. na własne ubezpieczenia, a. r.).

Ubezpieczony w latach 1982-1999 uzyskał wynagrodzenie w wysokości: 23.443 złotych za 1982 r., 81.785 złotych za 1983 r., 149.278 złotych za 1984 r., 180.000 złotych za 1985 r., 194.400 złotych za 1986 r., 252.000 złotych za 1987 r., 324.000 złotych za 1988 r., 861.300 złotych za 1989 r., 4.777.174 złotych za 1990 r., 7.593.104 złotych za 1991 r., 16.770.000 złotych za 1992 r., 16.102.160 złotych za 1993 r., 32.724.120 złotych za 1994 r., 2.458,04 złotych za 1995 r., 5.893,72 złotych za 1996 r., 7.194,10 złotych za 1997 r. oraz 8.540,62 złotych za 1998 r. (kopie kart wynagrodzeń za lata 1982-1984, potwierdzenie ubezpieczenia osób opłacających składki na własne ubezpieczenia i osób z nimi współpracujących z 12 września 2019 r., potwierdzenie ubezpieczenia społecznego z 10 września 2019 r. oraz wypłaty zasiłków chorobowych, a. r.).

D. B. 29 października 2019 r. złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. o ustalenie wysokości kapitału początkowego, wskutek czego po dokonaniu konkretnych wyliczeń na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 68.439,14 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru i wskaźnika wysokości podstawy kapitału początkowego przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych za okres od 1 stycznia 1984 r. do 31 grudnia 1993 r. Wskaźnik ten wyniósł 56,47% i został wyliczony w oparciu o stosunek podstawy wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia za lata 1984-1993. Ubezpieczony wykazał 14 lat, 1 miesiąc i 17 dni okresów składkowych oraz 5 lat, 7 miesięcy i 14 dni okresów nieskładkowych, które podlegały ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych w wymiarze 4 lat, 8 miesięcy i 16 dni. (wniosek z 29 października 2019 r. i decyzja z 30 grudnia 2021 r., a. r.).

W toku postępowania sądowego odwołującemu został doręczony odpis na odpowiedzi na odwołanie organu rentowego wraz z odpisem pełnomocnictwa oraz udzielony 21-dniowy termin na ustosunkowanie się do stanowiska wyrażonego przez ZUS i zgłoszenie wniosków dowodowych pod rygorem ich pominięcia w dalszym toku postępowania (zarządzenie z 11 kwietnia 2022 r., k. 7 a. s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy oraz znajdujących się w aktach rentowych. Dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, były wiarygodne, ponieważ korespondowały ze sobą, a nadto strony nie kwestionowały ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie D. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 30 grudnia 2021 r., znak: (...) (...) podlegało oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 504) zwanej dalej „ustawą” kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Z kolei w myśl art. 174 ust. 3 ustawy, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Dyspozycja powołanego art. 174 ust. 3 ustawy odsyła do treści art. 15. Zgodnie z art. 15 ust. 1 i 6 ustawy, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, albo
- 1) w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy emerytalnej, do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

W myśl art. 15 ust. 4 ustawy emerytalnej, w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

1. oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych;
1. oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu;
2. oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz
3. mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.

Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej).

Stosowane do przepisu art. 175 ust. 1 zd. 2 ustawy, postępowanie w sprawie ustalenia kapitału początkowego przebiega według zasad dotyczących ustalenia prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie.

Zgodnie z § 21 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r., Nr 237, poz. 1412), środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobków lub dochodu stanowiącym podstawę wymiaru emerytury dla pracowników (także wysokości kapitału początkowego) są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Jednakże w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego, obowiązują odstępstwa od zasad dowodzenia, określonych w cytowanym rozporządzeniu, co podyktowane jest dążeniem do pełnego i wszechstronnego rozstrzygnięcia wszystkich kwestii spornych. Choć sąd nie jest związany, tak jak ZUS, rodzajem dowodów i można przeprowadzać wszystkie dowody wymienione w kodeksie postępowania cywilnego, to jednak są one następnie oceniane zgodnie z zasadą wynikającą z art. 233 k.p.c. i powinny być przekonujące oraz niebudzące wątpliwości co do udowodnianych okoliczności.

Zastosowanie omawianej zasady pozwala na uwzględnienie przez sąd żądania pomimo braku możliwości jego ścisłego udowodnienia. Sąd może jednak skorzystać z tego uprawnienia jedynie w zakresie, w jakim trudności dowodowe dotyczą wysokości żądania. Tym samym należy uznać, że sama zasada odpowiedzialności, istnienie związku przyczynowego, fakt powstania szkody i inne przesłanki odpowiedzialności muszą zostać wykazane przez stronę. Uprawnienie orzekania przez sąd według własnej oceny nie zwalnia stron z ciężącego na nich ciężaru dowodu na mocy art. 232 zdanie 1 k.p.c. ani nie zmienia jego rozkładu zgodnie z art. 6 k.c. Sąd może zatem skorzystać z możliwości, jaką daje art. 322 k.p.c., dopiero wówczas, gdy po wyczerpaniu wszystkich dostępnych dowodów okaże się, że ścisłe udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 220/07 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1976 r., I CR 954/75).

Sąd zważył, że w postępowaniu sądowym strona jest obarczona wykazaniem za pomocą dostępnych jej dokumentów zasadności podnoszonych roszczeń. W związku z tym należało stwierdzić, że na odwołującym spoczywał ciężar dowodowy wykazania rzeczywistej wysokości osiąganego wynagrodzenia w spornym czasie. Zgodnie z poglądami wyrażonymi przez orzecznictwo, wszystkie składniki wynagrodzenia, które mają być przyjęte do podstawy wymiaru świadczenia muszą być wobec tego ustalone w sposób pewny i niebudzący żadnych wątpliwości (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 września 2014 r., III AUa 2618/13). Nie jest jednak możliwe przeliczenie wysokości świadczenia w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość premii uzyskiwanej przez ubezpieczonego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/07). Wysokość świadczenia zależna jest od wysokości ustalonej podstawy wymiaru świadczenia i pozostaje w związku z wysokością uzyskiwanych niegdyś dochodów, dlatego do jego wyliczenia nieodzownym jest ustalenie rzeczywistych zarobków, jako decydujących o rozmiarze opłacanej składki na ubezpieczenie społeczne. Tylko dokumentacja (zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek) stanowi precyzyjny dowód w zakresie wysokości wynagrodzenia w postępowaniu sądowym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 grudnia 2014 r., III AUa 277/14).

Zaprezentowane poglądy orzecznictwa jednoznacznie wskazują na środki dowodowe, którymi może posiłkować się strona odwołująca w celu udowodnienia wysokości osiągniętych zarobków. Z uwagi na brak wystarczających dowodów znajdujących się w aktach sprawy ubezpieczony nie ma prawa do ustalenia kapitału początkowego w odmiennej wysokości, aniżeli obliczonej przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Wymaga podkreślenia, że odwołujący nie przedstawił żadnych dodatkowych dokumentów, które wskazywałyby na konieczność poczynienia zmian w obliczeniach wartości jego kapitału początkowego. Ubezpieczony złożył odwołanie wskazując, że doręczona mu zaskarżona decyzja nie zawiera załącznika, o którym była mowa w punkcie III.1 rozstrzygnięcia organu rentowego. W ocenie Sądu wystosowany argument przez D. B. był niewystarczający w kontekście ewentualnego dokonania zmiany zaskarżonej decyzji. Organ rentowy prawidłowo obliczył wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego określając jego wymiar na 56,47%. Wymiar wskaźnika został wyliczony w oparciu o stosunek podstawy

wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia za dany rok kalendarzowy. Ponadto ZUS trafnie uwzględnił najwyższe zarobki odwołującego, które osiągnął w latach 1984-1993, tj. w wysokości 149.278 złotych za 1984 r., 180.000 złotych za 1985 r., 194.400 złotych za 1986 r., 252.000 złotych za 1987 r., 324.000 złotych za 1988 r., 861.300 złotych za 1989 r., 4.777.174 złotych za 1990 r., 7.593.104 złotych za 1991 r., 16.770.000 złotych za 1992 r. oraz 16.102.160 złotych za 1993 r.

Sąd stanowczo podkreśla fakt, że zarządzeniem z 11 kwietnia 2022 r. został udzielony odwołującemu 21-dniowy termin na ustosunkowanie się do stanowiska wyrażonego przez ZUS i zgłoszenie wniosków dowodowych pod rygorem ich pominięcia w dalszym toku postępowania. D. B. nie wykazał się inicjatywą dowodową i nie złożył żadnego wniosku, za pomocą którego uwzględniona przez organ rentowy wysokość jego dochodów na przestrzeni lat do 31 grudnia 1998 r. mogłaby ulec korzystnej zmianie. W związku z tym, że odwołujący nie wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów, jak również innych wniosków o charakterze procesowym, Sąd uznał, iż zgromadzony materiał wskazuje na prawidłowość dokonanego rozstrzygnięcia przez organ rentowy i jest wystarczający do wydania wyroku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., jak w tenorze wyroku.